

คำนำ

ด้วย สำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยส่งเสริมการจัดตั้งฝึกอบรมด้านอาชีพหลักสูตรการทำกระทิบข้าวจากกก รวมถึงการสนับสนุนประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการศึกษาอาชีพให้ทีมงานทำสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานที่เน้นเรื่องการทำอาชีพเพื่อการมีงานทำมีรายได้ จึงได้คัดเลือกการทำกระทิบข้าวจากกก เพื่อพัฒนาและต่อยอดมาจัดทำเป็นหลักสูตรเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปประกอบอาชีพต่อไป

ขอขอบคุณวิทยากรวิชาชีพ และคณะดำเนินงานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ที่ได้ร่วมพัฒนาหลักสูตร และจัดทำแผนการเรียนรู้รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ให้สำเร็จไปด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวิทยากรและผู้เรียนต่อไป

สำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

12 มกราคม 2568

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกระติบข้าวจากกก	1
ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการทำกระติบข้าวจากกก	4
หลักสูตรการทำกระติบข้าวจากกก	4
ความเป็นมา	4
จุดประสงค์การเรียนรู้	5
กลุ่มเป้าหมาย	6
ระยะเวลา	6
เนื้อหาหลักสูตร	6
การจัดการเรียนรู้	6
สื่อการเรียนรู้	6
การวัดและประเมินผล	6
การจบหลักสูตร	6
เอกสารหลักฐานการศึกษา	7
การเทียบโอนผลการเรียน	7
แผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการทำกระติบข้าวจากกก	8
ใบความรู้ ความเป็นมาของกก	10
ใบความรู้ วิธีทำกระติบข้าวจากกก	16
ใบงาน แบบบันทึกการทำกระติบข้าวจากกก	17
ใบความรู้ คุณค่ากระติบข้าวจากกก	18
ใบความรู้ การบรรจุหีบห่อ	20
ใบความรู้ การคำนวณต้นทุน กำไร	22
ใบงาน การคิดต้นทุน กำไร	23
ใบความรู้ ช่องทางการตลาด	24
แบบวัดและประเมินผลการทำกระติบข้าวจากกก	25
ใบงาน แบบประเมินผลงานผู้เรียน	27
บรรณานุกรม	ค
รายชื่อคณะผู้จัดทำหลักสูตร	

หลักสูตรการทำกระติบข้าวจากกก จำนวน 40 ชั่วโมง

ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการทำกระติบข้าวจากกก

ก่อนที่ผู้เรียนจะเข้าสู่การเริ่มต้นทำกระติบข้าวจากกก ผู้เรียนควรเรียนรู้เกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกระติบข้าวจากกก ได้แก่ ต้นกก เข็ม มีดตอก ด้ายไนล่อน ก้านตาล น้ำ ที่จำเป็นต้องใช้ โดยมีวิธีการเลือกดังนี้

ต้นกก กกมีรูปร่างลักษณะและนิเวศวิทยาเหมือนหญ้ามาก มีลักษณะที่แตกต่างจากหญ้าคือ กกมักมีลำต้นตันกลม และเป็นสามเหลี่ยมหรือสามมุม บางชนิดมีผนังกั้นแบ่งเป็นห้องๆ มีกาบใบอยู่ชิดกันมาก และที่สำคัญคือเกือบไม่มีลิ้นใบ บางชนิดไม่มีเลย ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของกกคือ ดอกแต่ละดอกจะมีกาบช่วยย่อยห่อหุ้มหรือรองรับเพียงอันเดียว กกมีไหลเลื้อย ต้นกกที่เหมาะสมควรมีอายุได้ประมาณ 3-4 เดือน ต้นไม่อ่อนไม่แก่จนเกินไป

เข็ม เข็มเย็บผ้าที่ใช้สำหรับการเย็บด้วยมือ เป็นเครื่องมือที่เรียวยาวปลายแหลมที่ปลายด้านหนึ่งและหลุม (หรือตา) ควรเลือกเข็มที่มีความแข็งแรงกับการเย็บ (เบอร์ 5)

มีดตอก เครื่องใช้สำหรับฟัน ผ่า จัก เหลา เป็นต้น ทำด้วยโลหะมีเหล็ก ใบมีดมีลักษณะเป็นแผ่น รูปยาวรี มีคมด้านหนึ่ง มีสันอยู่อีกด้านหนึ่ง ปลายมีดรูปร่างแหลมก็มี ป้านก็มี โคนมีดเป็นก้นรูปเตี้ยเรียวยาวแหลม หรือเป็นแผ่นสอดติดอยู่ในด้ามซึ่งมักทำด้วยไม้หรือเขาสัตว์ มีชื่อเรียกต่าง ๆ ตามลักษณะและวัตถุประสงค์ ...

ด้ายไนลอน สารประกอบอินทรีย์ซึ่งสังเคราะห์ขึ้น มีโมเลกุลขนาดใหญ่ มักผลิตให้เป็นเส้นใยเล็ก ๆ ซึ่งนำไปปั่นเป็นเส้นด้าย หรือเส้นเชือกที่มีความเหนียวมาก หรือนำไปทอเป็นผ้าได้ เรียกสิ่งที่ทำจากเส้นใยนั้น เช่น ผ้าไนลอน เชือกไนลอน.

กำนตาล ใบต้นตาลหรือกำนตาล มีลักษณะพิเศษกำนที่ยาวเมื่อแห้งและร่วงหล่นลงมาจะมีน้ำหนักเบา แต่แข็งแรงมาก ไม่เปราะหรือแตกหักง่าย ผิวกำนจะมีลักษณะนูนผิวเรียบมัน จึงสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย

น้ำ ทำให้เกิดความอ่อนนุ่มต่อเส้นกัก เพื่อง่ายต่อการขึ้นรูป

แบบผลิตภัณฑ์

ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการทำกระทิบข้าวจากกก

การจัดการศึกษาอาชีพในปัจจุบันมีความสำคัญมากเพราะจะเป็นการพัฒนาประชากรของประเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพเป็นการแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์ ที่จะพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงมั่งคั่ง และมีงานทำอย่างยั่งยืน

สภาพสังคมปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ประชากรมนุษย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ไปอย่างรวดเร็ว และไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น มนุษย์จึงประสบปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย โดยเฉพาะด้านการดำรงชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่มนุษย์เราจะต้องสร้างสิ่งทดแทนเพื่อการอยู่รอดโดยวิธีการต่างๆ

อาชีพการทำกระทิบข้าวจากกก เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่น่าสนใจสามารถเป็นอาชีพทางเลือก สร้างรายได้เสริม หรือเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จึงได้ส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรการทำกระทิบข้าวจากกก ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะงานศิลปมีความคิดสร้างสรรค์ การเลือกใช้แบบลวดลายสีเส้นการออกแบบ การคำนวณ ขนาดรูปแบบให้เหมาะสมกับงาน ดูแลรักษา วัสดุอุปกรณ์และการบริการลูกค้าในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรการทำกระทิบข้าวจากกก

1. ความเป็นมา

ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่อาจมีรูปแบบที่เปลี่ยนไป ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งเหล่านี้กำลังจะทำให้ภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่น ที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน ที่มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เลือนหายไปจากสังคมไทย ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าหากภูมิปัญญาเหล่านี้ถูกกลืนไปในสังคมแห่งทุนนิยม พื้นฐานความเข้าใจธรรมชาติ ที่มีมาแต่โบราณก็จะสูญไปตามกาลเวลา ภูมิปัญญาจึงมีความสำคัญในการสร้างความยั่งยืนของสังคมพื้นบ้าน ที่เป็นสังคมของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน คนกับคน

คนกับธรรมชาติ คนกับสัตว์ มีการพึ่งพิงความสามารถโดยใช้ความรู้จากประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา เป็นความสามารถ และศักยภาพในเชิงการแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ อันสร้างให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมชาติ เผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน สิ่งเหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานความเข้าใจที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้สังคมมีความเห็นพ้องในหลักการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาจึงเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความยั่งยืนของสังคมพื้นบ้านที่เป็นรากฐานการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น ที่แฝงไปด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์อันเป็นสุนทรีย์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์และแนวคิดแห่งภูมิปัญญา การนำวัสดุจากธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ ศาสตร์และศิลป์ที่แสดงภูมิปัญญาของคนในแต่ละท้องถิ่น แฝงด้วยความผูกพันที่เชื่อมโยงวิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรม ซึ่งได้รับการถ่ายทอดและสืบทอดต่อกันมารุ่นสู่รุ่น จนถึงปัจจุบัน ท้องถิ่นยังคงรักษา รูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน รูปแบบ ลวดลายและกรรมวิธีในการผลิต มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นและลักษณะเฉพาะของเชื้อชาติ สิ่งสำคัญ คือ การสอดแทรกภูมิปัญญาแห่งการผสมผสานความปราณีต บรรจง ที่แสดงถึง ความเจริญรุ่งเรืองของท้องถิ่นที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า จึงเป็นภูมิปัญญาที่แสดงออกถึงความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนที่ส่งผ่านทางลวดลาย ที่สอดแทรกความเชื่อและขนบธรรมเนียม ประเพณี อันเป็นรากฐานทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ผลิตภัณฑ์ก็จะสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นและทำให้กับชุมชนมีรายได้เสริมนอกจากการทำนาและทำไร่ ส่งผลให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้า โดยการนำภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาประยุกต์ให้เข้ากับสังคม อันเป็นการสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชน และสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชน การพัฒนาการทำกระติบข้าวจากกก โดยใช้แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดการออกแบบให้เป็นที่น่าสนใจ เพื่อการพัฒนาอาชีพและผลิตภัณฑ์ชุมชน จึงมุ่งเน้นการพัฒนาแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากกก ในรูปแบบต่าง ๆ โดยนำแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับแนวคิดการออกแบบที่ทันสมัยขึ้นแสดงถึงแนวคิดของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาผสมผสาน เพื่อการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบริบททางสังคม โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่สร้างเศรษฐกิจที่สมดุลให้กับชุมชน นำความรู้และทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนาแนวคิดเพื่อการยั่งยืน การเป็นการสร้างความเข้มแข็งในกับชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 อธิบายความเป็นมาของการทำกระติบข้าวจากกก
- 2.2 อธิบายวัสดุ อุปกรณ์และการเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม
- 2.3 อธิบายขั้นตอนการทำกระติบข้าวจากกก
- 2.4 ปฏิบัติการทำกระติบข้าวจากกกได้
- 2.5 อธิบายคุณค่าของการทำกระติบข้าวจากกกได้
- 2.6 จัดหาหรือจัดทำกรบรจุหีบห่อได้อย่างเหมาะสม
- 2.7 คิดต้นทุน กำไรจากการจำหน่ายการทำกระติบข้าวจากกกได้
- 2.8 อธิบายช่องทางการจัดการตลาดของการทำกระติบข้าวจากกกได้

3. กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนทั่วไป

4. ระยะเวลา

ภาคทฤษฎี	5	ชั่วโมง
ภาคปฏิบัติ	35	ชั่วโมง

5. เนื้อหาหลักสูตร

- 5.1 ความเป็นมาของกก
- 5.2 วัสดุ อุปกรณ์และเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม
- 5.3 ขั้นตอนการทำกระติบข้าวจากกก
- 5.4 การปฏิบัติการทำกระติบข้าวจากกกได้
- 5.5 คุณค่าของกระติบข้าวจากกก
- 5.6 การจัดหาหรือจัดทำการบรรจุหีบห่อได้อย่างเหมาะสม
- 5.7 การคิดต้นทุน กำไรจากการจำหน่ายการทำกระติบข้าวจากกกได้
- 5.8 ช่องทางการจัดการตลาดของการทำกระติบข้าวจากกกได้

6. การจัดการเรียนรู้

การบรรยายให้ความรู้ การสาธิต การลงมือปฏิบัติ การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้

7. สื่อการเรียนรู้

- 7.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ใบความรู้ แผ่นพับ
- 7.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อออนไลน์
- 7.3 สื่อบุคคล เช่น ผู้รู้ ภูมิปัญญา
- 7.4 แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

8. การวัดและประเมินผล

ประเมินความรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติจากการสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต การมีส่วนร่วม

9. การจบหลักสูตร

- 9.1 มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 9.2 มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
- 9.3 มีชิ้นงาน/ผลงาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานและคุณภาพ

10. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร

เกียรติบัตรออกโดยสถานศึกษา

11. การเทียบโอน

เทียบโอนเป็นรายวิชาเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากจำนวนชั่วโมง และความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเลือกสาระการประกอบอาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

ลงชื่อ.....ผู้เขียนหลักสูตร

(.....)

ตำแหน่ง ครู กศน.ตำบล

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบหลักสูตร

(.....)

เจ้าหน้าที่การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

ลงชื่อ.....อนุมัติหลักสูตร

(.....)

ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอ.....

แผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการทำกระติบข้าวจากกก

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดการกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. ความเป็นมาของกก	1. อธิบายความเป็นมาของการทำกกได้	1. ความเป็นมาของการทำกก	1. วิทยากรอธิบายความเป็นมาของการทำกก	1. ใบความรู้เรื่องความเป็นมาของกก 2. รูปภาพ 3. สื่อออนไลน์	1. สังเกตความสนใจ 2. ชักถาม 3. การมีส่วนร่วม 4. ชิ้นงาน/ผลงาน	30 นาที	
2. วัสดุอุปกรณ์และการเลือกใช้	2. อธิบายวัสดุ อุปกรณ์ และเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม	2. วัสดุ อุปกรณ์ และการเลือกใช้	1. วิทยากรอธิบายอุปกรณ์ในการทำกระติบข้าวจากกก 2. วิทยากรอธิบายวัสดุที่ใช้ประกอบการทำกระติบข้าวจากกก 3. ให้ผู้เรียนเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์	1. ตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ 2. สื่อออนไลน์	5. ประเมินผลงานผู้เรียน โดยใช้ใบงานที่กำหนด	30 นาที	
3. ขั้นตอนการทำกระติบข้าวจากกก	3. อธิบายขั้นตอนการทำกระติบข้าวจากกกได้	3. ขั้นตอนการทำกระติบข้าวจากกก	1. วิทยากรอธิบายการเตรียมส่วนประกอบ และขั้นตอนการทำกระติบข้าวจากกก	1. ใบความรู้ เรื่องการทำกระติบข้าวจากกก 2. สื่อออนไลน์ 3. วัสดุ อุปกรณ์ของจริง		1 ชั่วโมง	
4. การปฏิบัติการทำกระติบข้าวจากกก	4. ปฏิบัติการทำกระติบข้าวจากกกได้	4. การปฏิบัติการทำกระติบข้าวจากกก	1. วิทยากรสาธิตวิธีการทำกระติบข้าวจากกก และผู้เรียนลงมือปฏิบัติ 2. วิทยากรและผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1. ใบงาน การจัดทำกระเป่าจากกก			10 ชั่วโมง

แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการทำกระติบข้าวจากกก

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
5. คุณค่าของกระติบข้าวจากกก	5. อธิบายคุณค่าของกระติบข้าวจากกกได้	5. คุณค่าของกระติบข้าวจากกก	1 ผู้เรียนศึกษาไปความรู้คุณค่าของกระติบข้าวจากกก 2 วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าของกระติบข้าวจากกก 3 วิทยากรสรุปองค์ความรู้	ไปความรู้ เรื่องคุณค่ากระติบข้าวจากกก	1. สังเกตความสนใจ 2. ซักถาม 3. การมีส่วนร่วม 4. ชิ้นงาน/ผลงาน 5. ประเมินผลงานผู้เรียนโดยใช้ใบงานที่กำหนด	1 ชั่วโมง	10 ชั่วโมง
6. การจัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อ	6. จัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อได้อย่างเหมาะสม	6. การจัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อ	1 วิทยากรอธิบายการจัดทำ/จัดหาและเทคนิคของการทำบรรจุหีบห่อ 2 ให้ผู้เรียนออกแบบและจัดทำบรรจุหีบห่อ	1. ไปความรู้ เรื่องการบรรจุหีบห่อ 2. ตัวอย่างการบรรจุหีบห่อ		1 ชั่วโมง	10 ชั่วโมง
7. การคิดต้นทุนกำไร	7. คิดต้นทุน กำไรจากการจำหน่ายการทำกระติบข้าวจากกกได้	7. การคำนวณต้นทุนกำไร	1 วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการคิดต้นทุน กำไร 2 ให้ผู้เรียนฝึกการคิดต้นทุน กำไร	1. ไปความรู้เรื่องการค้าคำนวณต้นทุนกำไร 2. ใบงาน		30 นาที	5 ชั่วโมง
8. ช่องทางการจัดการการตลาดของการทำกระติบข้าวจากกก	8. อธิบายช่องทางการจัดการการตลาดของการทำกระติบข้าวจากกกได้	8. ช่องทางการตลาดของการทำกระติบข้าวจากกก	1 วิทยากรแจกใบความรู้ให้ผู้เรียนศึกษา 2 วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับช่องทางการจัดการการตลาด	1. ไปความรู้เรื่องช่องทางการตลาด		30 นาที	

ใบความรู้

ความเป็นมาของกก

ประวัติและความเป็นมาของต้นกก

กกเป็นไม้ล้มลุก (herb) อยู่ในวงศ์ (family) Cyperaceae มีชื่อสามัญเรียกว่า Sedge พบกระจายอยู่ทั่วโลก มีประมาณ 4000 ชนิด ชอบที่ชื้นแฉะ ขึ้นในที่ระดับต่ำตามหนอง บึง ทางระบาย คันคูน้ำและโคลนเลน ใน 46 ประเทศจัดกกเป็นวัชพืชในนาข้าว และกกทรายหรือกกหัวแดง (*Cyperus iria*) พบใน 22 ประเทศ มีหลายชนิดใช้เป็นอาหาร เช่น *Eleocharis toberosa* และ *Scirpus toberosus* และหลายชนิดใช้สานเสื่อทำกระจาด กระเช้า หมวก เช่น *Scirpus mucronatus*, *Lepironia mucronata*, *Carex brizoides* เป็นต้น

กกนั้นมีรูปร่างลักษณะและนิเวศวิทยาเหมือนหญ้ามาก มีลักษณะที่แตกต่างจากหญ้า คือกกมักมีลำต้นตัน (solid) และเป็นสามเหลี่ยมหรือสามมุม (three-angled) บางชนิดมีผนังกั้นแบ่งเป็นห้อง (septate) มีกาบใบอยู่ชิดกันมาก และที่สำคัญคือเกือบไม่มีลิ้นใบ (ligule) บางชนิดไม่มีเลย ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของกก คือ ดอกแต่ละดอกจะมี glume ห่อหุ้มหรือรองรับเพียงอันเดียว กกมีไหล (rhizome) เลื้อยไปได้ดิน และจากไหลก็จะแตกเป็นลำต้นเรียกว่า culm ที่ตัน (solid) โผล่พ้นขึ้นมาเหนือดิน และเมื่อผ่าลำต้นดูตามขวาง (cross-section) จะมีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมหรือสามมุมดังได้กล่าวมาแล้ว ลำต้นกกจะไม่แตกกิ่งเหมือนพืชชนิดอื่น ใบของกกเหมือนกับใบของหญ้า แต่จะเรียงตัวอัดกันแน่นเป็นสามมุมหรือสามตำแหน่งรอบโคนต้นและมีกาบ (sheath) ห่อหุ้มลำต้นและไม่มีลิ้นใบ (ligule) ช่อดอกกกจะเกิดที่ปลายลำต้นเป็นหลายแบบ เช่น panicle, umbel หรือ spike และมีดอกขนาดเล็กเป็นทั้งดอกที่สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์เพศ โดยมีดอกรวมเรียกว่า spikelet ซึ่งประกอบด้วยดอกย่อย (floret) หนึ่งหรือหลายดอก แต่ละดอกมี glume หรือรี้วประดับ (bract) รองรับส่วนกลีบดอกหรือ perianth นั้นไม่มีหรืออาจมีแต่เปลี่ยนรูปร่างไปเป็นเกล็ด (scale) หรือขนแข็งเล็ก ๆ (bristle) ในดอกกกจะมีเกสรเพศผู้ (filament) แยกกันอยู่ ส่วนเกสรเพศเมียจะมีก้านแยกเป็นสอง – สามแฉกหรือบางครั้งแยกเป็นสอง – สามเส้น และมีรังไข่อยู่เหนือกลีบดอก (superior) ภายในมีห้องเดียวและมีหนึ่งเมล็ด

ชนิดของกก Carex เป็นไม้ล้มลุกอายุหลายฤดู ลำต้นตั้งตรงเป็นสามเหลี่ยม บางชนิดมีไหลเลื้อยไปได้ ดินใบเรียวยาวแคบช่อดอกมีทั้ง panicle, raceme และ spike มีดอกรวมหรือ spikelet ประกอบด้วยดอกย่อย (floret) เพียงดอกเดียว หรือ spikelet เท่ากับ floret มีทั้งดอกที่มีก้านและไม่มีก้านดอก และไม่มีกลีบดอก ส่วนดอกเป็น ดอกไม้สมบูรณ์เพศ หรือมีเพศแยกกันอยู่คนละดอก แต่อยู่ในช่อดอกเดียวกันและเกสรเพศผู้มี 3 อัน เนื่องจากกกมีลักษณะคล้ายหญ้า จึงทำให้มีผู้เรียกเป็นหญ้าด้วย แต่ความจริงแล้วน่าจะเรียกว่ากก มากกว่า ซึ่งจะได้แยกออกไปจากหญ้าได้บ้าง เช่น

1. หญ้าคมบาง (กกคมบาง) *Carex baccans* Nees
2. หญ้าคมบาง (กกคมบาง) *Carex stramentita* Boot
3. หญ้าคมบางเล็ก (กกคมบางเล็ก) *Carex indica* Linn.
4. หญ้าคมบางขาว (กกคมบางขาว) *Carex cruciata* Vahl
5. หญ้ากระทิง (กกกระทิง) *Carex thailandica* T. Koyama
6. หญ้าดอกดิน (กกดอกดิน) *Carex tricephala* boeck.

สกุล Carex มีหลายชนิดที่ใช้ประโยชน์ได้แต่ไม่มีในเมืองไทย เช่น

1. *Carex atherodes* ในทวีปอเมริกาใช้ทำหญ้าแห้ง (hay)
2. *Carex brizoides* ในยุโรปใช้สานกระจาด กระเช้า
3. *Carex dispalatha* ในญี่ปุ่นใช้ทำหมวก

Cyperus เป็นไม้ที่มีอายุฤดูเดียวและหลายฤดู มีทั้งต้นตั้งตรง ลำต้นตันเป็นสามเหลี่ยม บางครั้งก็กลม ใบเหมือนใบหญ้า ใบที่อยู่แถบโคนต้นจะเปลี่ยนเป็นเกล็ดหรือแน่นห่อหุ้มโคนต้นและไหล ช่อดอกเกิดที่ปลายต้นเป็นหลายแบบ ดอกรวม (spikeltet) ประกอบด้วยดอกย่อย (floret) ดอกเดียวหรือหลายดอก และเป็นดอกที่สมบูรณ์เพศ มีเกสรเพศผู้ 1 – 3 อัน เกสรเพศเมีย 2 – 3 แฉก พืชสกุลนี้มีหลายชนิดเป็นวัชพืช เป็นสมุนไพรประกอบยารักษาโรค เป็นอาหารและใช้ทำภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ *Cyperus* ชนิดต่าง ๆ ได้แก่

1. กกขนาก *cyperus differmis* L. เป็นวัชพืชในนาข้าวและพืชไร่ ลักษณะคล้ายกกทั่วไป แต่ที่สังเกตง่ายคือ ดอกมีขนาดเล็กจะรวมกันอยู่เป็นกลุ่มคล้ายหัวกลมๆ
2. กกทรายหรือกกหัวแดง *Cyperus iria* เป็นวัชพืชพบในนาข้าวและพืชไร่ เช่นเดียวกับกกขนาก ลักษณะที่เด่นของวัชพืชนี้คือรากมีสีแดงปนเหลือง ช่อดอกสีเหลืองกระจายกว้าง ใบประดับอันล่างสุดที่รองรับช่อดอกมีความยาวกว่าช่อดอก

กกชนิดอื่น ๆ ที่เป็นวัชพืชยังมี เช่น

1. กกขี้หมา (*Cyperus polystachyos* Roxb)
2. กกนา (*Cyperus haspan* Linn.)
3. กกริงกา (*Cyperus digitatus* Roxb.)
4. กกริงกาป่า (*Cyperus cuspidatus* Kunth.)
5. กกลังกา (*Cyperus alternifolius* Linn.)
6. กกเล็ก (*Cyperus pulcherrimus* Willd. & Kunth)

กกบางชนิดที่ใช้เป็นสมุนไพรประกอบยารักษาโรคได้ ได้แก่

1. กกขี้หมา (*Cyperus polystachyos* Roxb.)
2. กกสามเหลี่ยม (*Cyperus malaccensis* Lamk.) ใช้ไหล (rhizome) แก่โรคกระเพาะและแก้อาการท้องผูก กกหลายชนิดที่ใช้เป็นอาหารได้แต่ไม่มีในเมืองไทย เช่น *Cyperus esculentus* ภาษาอังกฤษเรียกว่า Chuta earth almond, tiger nut หรือ rush nut มีไหลซึ่งเป็นที่เก็บอาหารใช้กินได้ มีกกอีกหลายชนิดใช้ประโยชน์ได้แต่ไม่พบในเมืองไทย เช่น *Cyperus articulatus* และ *Cyperus longus* ภาษาอังกฤษเรียก galin gale มีไหลที่มีกลิ่นหอมใช้ในอุตสาหกรรมทำน้ำหอมได้ *Cyperus malacopsus* และ *Cyperus tegetiformis* ภาษาอังกฤษเรียก Chinese mat grass ใช้ทำเสื่อเช่นเดียวกับกกสานเสื่อ หรือกกจันทบุรี (*Cyperus corymbosus*) ซึ่งมีปลุกกันแพร่หลายในเมืองไทย ส่วนกกอียิปต์ (*Cyperus papyrus* Linn.) ภาษาอังกฤษเรียก papyrus หรือ paper reed นั้นแพร่เข้ามาในเมืองไทยนานแล้ว ชอบขึ้นในที่ที่มีน้ำขัง มีลำต้นกลม ผิวลำต้นเขียวเป็นมัน ดอกออกเป็นช่อกระจุกกลม ๆ ที่ปลายต้นช่อดอกแต่ละช่อจะมีก้านเป็นเส้นเล็กฝอยชูช่อยาวออกไปเหมือนคนผมยุ่ง ในอียิปต์โบราณใช้ลำต้นทำกระดาษ แต่ในปัจจุบันเลิกใช้แล้ว

Fimbristylis เป็นไม้ล้มลุกอายุฤดูเดียวและหลายฤดู มีไหลสั้น ๆ ลำต้นตั้งตรงมีทั้งต้นกลมและเป็นเหลี่ยม ใบรวมกันอยู่ที่โคนต้น ช่อดอกเกิดที่ปลายต้นคล้ายสกุล *Cyperus* มีดอกรวม (spikelet) ประกอบด้วยดอกย่อย (floret) ตั้งแต่หนึ่งถึงหลายดอก และเป็นดอกที่สมบูรณ์เพศมีเกสรเพศผู้ 1 – 3 อัน เกสรเพศเมียมี 2 – 3 แฉก กกสกุลนี้ส่วนมากเป็นวัชพืช พวกที่ใช้เป็นสมุนไพรประกอบยารักษาโรค เช่น กกรัตเขียด (หญ้าหนวดแมว) (*Fimbristylis milliaces* Vall) และกกหัวขอ (หญ้าหัวขอ) (*Fimbristylis aestivalis* Vahl) ใช้ทาแผลงูกัดและแก้โรคผิวหนังตามลำดับ สำหรับพวกที่เป็นวัชพืชและพบบ่อยในนาข้าว และแปลงปลูกพืช เช่น กกเปลือกกระเทียมทราย (*Fimbristylis acuminata* Vahl) กกนิ้วหนู (*Fimbristylis dichotoma* Vahl) กกกุหลาบ (*Fimbristylis monostachyos* Hassk.) เป็นต้น

Scirpus เป็นไม้อายุฤดูเดียวและหลายฤดูมีไหลใต้ดิน ลำต้นตั้งตรงเป็นเหลี่ยม บางครั้งเกือบกลม บางชนิดจมอยู่ใต้ดินหรือลอยที่ผิวน้ำ ใบมีรูปร่างแตกต่างกันออกไป บางครั้งก็ไม่มีช่อดอกเกิดที่ปลายต้นหรือบางครั้งเกิดที่ด้านข้างของลำต้นแต่ค่อนข้างยาวส่วนยอด ดอกรวม (spikelet) ประกอบด้วยหลายดอกย่อย

(floret) และเป็นดอกที่สมบูรณ์เพศมีเกสรเพศผู้ 1 – 3 อัน และเกสรเพศเมีย 2 – 3 แฉก พวกที่เป็นวัชพืช และรู้จักกันดีคือ กกสามเหลี่ยมหรือกกตะกรับ (*Scirpus grosus* L.f) มีลำต้นตั้งตรงมีขนาดใหญ่ และเป็นสามเหลี่ยม ผิวลำต้นเรียบเป็นมัน ช่อดอกเกิดที่ปลายต้น ในสมัยอินเดียบอราณใช้เป็นยา แก้กท้องเสีย และลำต้นใช้สานเสื่อและทำเชือกได้ ส่วนกกทรงกระเทียม (*Scirpus articulatus* Linn.) ใช้เป็นยาระบายหรือยาขับถ่าย อีกชนิดหนึ่งมีปลุกกันมากในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย คือ กกกลม หรือกกยูนนาน (*Scirpus mucronatus* Linn.) ใช้ทำเชือกและสายเสื่อโดยเฉพาะมีลำต้นเกือบกลม ตั้งตรงมีความสูงกว่ากกกลมเล็กน้อย แต่ที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ ช่อดอกจะเกิดเป็นช่อกระจุกทางด้านข้างของลำต้นและค่อนข้างปลายต้น ช่อดอกเกิดจากจุดเดียวกัน และกระจายออกไปรอบด้าน เหมือนรูปดาว ชาวบ้านจะแยกไหลจากคอเดิมไปขยายพันธุ์และจะตัดเมื่อมีอายุราว 3 เดือน ก่อนที่ต้นจะออกดอกใช้เวลาตากแดด 4 – 5 วัน ในต่างประเทศ เช่น อเมริกาเหนือใช้ลำต้นของ *Scirpus lacustris* สานทำกระทงที่นึ่งและสานเสื่อ อีกชนิดหนึ่ง คือ *Scirpus tataru* ใช้ทำแพและเรือคานู (canoe) ส่วนในจีนและญี่ปุ่นใช้กินหัวของ *Scirpus tuberosus* ทั้งสามชนิดดังกล่าว ไม่มีในบ้านเรา

กกราชินี

ชื่อทางการค้า : กกราชินี, กกริงกา, กกปลุก

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Cyperus involucratus* Roxb.

ชื่อพ้อง *Cyperus alternifolius* L.

ชื่อวงศ์: CYPERACEAE

ชื่อสามัญ: Umbrella Plant

ชื่อท้องถิ่น: กกริงกา, หล้ากก, กกกลม,

ถิ่นกำเนิด: เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ลักษณะพืช: ไม้ล้มลุก

ลักษณะทั่วไป: เป็นวัชพืชน้ำที่เจริญได้ดีในช่วงฤดูฝนมีลักษณะแตกกอ ลำต้นเหนียว เมื่อออกดอกปลายฤดูฝน เมล็ดก็จะร่วงลงดิน และจะเจริญในฤดูฝนปีต่อมา

การขยายพันธุ์: เพาะเมล็ด แยกกอ

กกราชินี หากมองเผินๆ อาจจะคล้ายกับกกร่ม ต่างกันที่กกราชินีมีขนาดเล็กกว่า ใบแผ่ออกเป็นแฉกตรง ไม่ห้อยลู่ลงเหมือนกกร่ม การปลุกเลี้ยง ถ้าปลุกในบ่อหรือสระจะงามและโตเร็วกว่าในกระถาง เพราะได้รับน้ำและธาตุอาหารที่มากกว่า ถ้าปลุกในกระถางต้องมีน้ำเลี้ยงต้นไม้ตลอดอย่าให้น้ำแห้งต่ำกว่าโคนราก ถ้ากอแน่นควรแยกปลุก เป็นไม้ที่ชอบแดดเต็มวัน แต่ก็สามารถนำมาประดับไว้ในหรือห้องน้ำได้ แต่ควรหมั่นให้ต้นไม้ได้รับแสงธรรมชาติบ้าง ดินปลุกใช้ดินเหนียว ปัญหาปลายใบไหม้ อาจเกิดจากต้นไม้ขาดน้ำ แล้วได้รับแสงแดดที่จัดในหน้าร้อน ทำให้ความสมดุลภายในเซลล์พืชไม่ดี จึงทำให้เกิดการไหม้ที่ปลายใบสามารถเกิดได้ทั้งที่ใบอ่อนและใบแก่ หรือเกิดจากเชื้อโรคเข้าทำลาย หรือเกิดจากการต้นไม้ได้รับปุ๋ยที่เข้มข้นเกินไป หรือ

ดินเค็ม ก็อาจส่งผลทำให้เกิดอาการไหม้ที่ปลายใบได้ การปลูกต้นไม้ในกระถาง ควรมันดูแลเรื่องน้ำเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะส่งผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตและควรมีการเปลี่ยนดิน หรือเปลี่ยนกระถางบ้างหรือแยกต้นปลูกเมื่อต้นไม้แน่นเกินไป อาการปลายใบถ้าไหม้ ก็ใช้กรรไกรตัดส่วนที่ไหม้ทำลายเสีย

การปลูก

1. การเลือกที่ดิน กกชอบขึ้นในที่ดินเลน แต่ต้องอยู่ในที่ลุ่ม มีน้ำขังเสมอหรือน้ำขึ้นถึงทุกวันได้ยิ่งดี ระดับน้ำในนา กกประมาณ 25 – 30 เซนติเมตร

2. การเตรียมที่ดิน เมื่อเลือกหาพื้นที่ดินพอสำหรับปลูกกกได้แล้ว จัดการถางไถให้ดินซุย และให้หญ้าตายเช่นเดียวกับนาข้าว เพราะหญ้าเป็นศัตรูของกกเหมือนกัน ทั้งต้องทำคันนาไว้สำหรับขังน้ำได้ เช่นเดียวกับการทำคันนาข้าว ที่ ๆ สำหรับปลูกกกนี้ เรียกว่า นากก

3. การปักดำ การดำนา กกเหมือนการดำนาข้าว ใช้หว่ากที่ติดอยู่กับลำต้นตัดปลายทิ้งแล้วให้เหลือยาวเพียง 50 เซนติเมตร มัดเป็นกำ ๆ นำเอาพันธุ์เหล่านั้นไปยังนากกที่เตรียมแล้วแยกออกเป็นหัวๆ ดำลงไป ในนากกห่างกันประมาณ 25 – 30 เซนติเมตร แต่การดำนั้นจะต้องพิจารณาถึงพื้นที่ด้วย คือ ถ้าที่ดินดี มีปุ๋ยมากก็ดำห่างหน่อย ถ้าที่ดินไม่ดีก็ให้ดำถี่ ๆ พื้นที่ไร่หนึ่งต้องใช้หว่ากประมาณ 600 – 700 กำ

4. การบำรุงรักษา เมื่อเสร็จจากการดำเรียบร้อยแล้ว ชาวนากกก็หมดภาระที่หนัก เหลือแต่งานเล็ก ๆ น้อย ๆ คือ

4.1 การทำรั้ว รั้วนี้เป็นรั้วป้องกันวัวควายที่จะมาเหยียบย่ำในนากก หรือกัดกินต้นกกที่ลัดขึ้นมา

4.2 การถอนหญ้า การถอนหญ้าในนากก นาน ๆ จะมีการถอนหญ้าสักครั้ง เมื่อเห็นว่าหญ้าขึ้นมาก บางแห่งไม่ต้องถอนหญ้าเลย เพราะเมื่อกกขึ้นแน่นหนา หญ้าไม่สามารถจะขึ้นมาได้

4.3 การใส่ปุ๋ย ตามปกติ นากกเมื่อดำลงไปแล้วครั้งหนึ่งไม่ต้องดำอีกหลาย ๆ ปี บางแห่งไม่ต้องดำเลย 10 ปี ถึง 15 ปีก็มีเพราะตัดต้นกกไปแล้ว หว่ากยังอยู่จะแทงหน่อขึ้นมาเป็นลำต้นอีก และเมื่อเห็นว่ากกที่ขึ้นนั้นไม่งามควรหาปุ๋ยมาใส่ลงในนากก ปุ๋ยที่กกชอบมากที่สุด คือ ปุ๋ยขี้เป็ด ปลาเน่า และขี้น้ำปลา เป็นต้น

4.4 การซ่อมแซม เมื่อเห็นว่าช่วงไหนที่กกห่างหรือหว่ากตาย ไม่มีลำต้นแทงหน่อขึ้นมา ให้ใช้หว่ากดำแซมลงไปมาน้อยตามแต่สมควร

การเก็บเกี่ยว

เมื่อต้นกกที่ดำแก่ตัวพอแล้ว ประมาณ 4 – 5 เดือน สังเกตได้จากดอกกกมีสีเหลือง โดยมากมักจะตัดกกกันในฤดูฝน เมื่อกกแก่เต็มที่แล้วถ้าไม่มีการตัดมันจะเนาเหี่ยวแห้งฟุบลง แล้วพอฝนเริ่มตกก็แทงหน่อลัดขึ้นมาใหม่เช่นนี้เสมอ ความยาวของต้นกกที่ยาวที่สุด ตั้งแต่ 140 – 180 เซนติเมตร

ประโยชน์ของต้นกก

1. ทำเป็นสื่อสำหรับนอน สำหรับปูพื้นในห้องรับแขกแทนพรม และปูลาดตามพื้นโบล็ทวิหาร เพื่อความสวยงาม
2. ทำเป็นกระเป่า แทนกระเป่าหนัง ทำเป็นรูปต่าง ๆ ได้หลายแบบ แล้วแต่ผู้ประดิษฐ์คิดค้นแบบต่าง ๆ กันทำเป็นกระเป่าสตางค์ ทำเป็นกระเป่าหิ้วสตรี กระเป่าใส่เอกสาร แต่ปัจจุบันมีผู้ทำกันน้อย เพราะกระเป่าหนัง กระเป่าพลาสติก ราคาถูกลงมากการทำไม่ค่อยคุ้มค่าแรงงาน
3. ทำเป็นหมอน เช่น หมอนรองที่นั่ง หมอนพิงพนักเก้าอี้ เรียกว่า หมอนเสื่อ
4. ทำเป็นกระสอบ เรียกว่ากระสอบกก
5. ทำเป็นเชือกสำหรับมัดของที่ห่อแล้ว ตามร้านค้าทั่วไปนิยมใช้เชือกกก เพราะราคาถูกมาก
6. ทำเป็นหมวก ใช้กันแดด กันความร้อนจากแสงแดด กันฝน หรือเพื่อความสวยงาม
7. ทำเป็นกระจาดใส่ผลไม้ หรืออาหารแห้ง
8. การใช้งานด้านภูมิทัศน์ ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับริมสระน้ำ ในสวน หรือปลูกในภาชนะร่วมกับไม้น้ำอื่น ๆ
9. เป็นแหล่งหลบซ่อนตัวของสัตว์น้ำวัยอ่อน และต้นกกมีคุณสมบัติในการบำบัดน้ำเสีย ปรับสมดุลนิเวศน์วิทยา
10. ใช้เป็นยารักษาโรค เช่น
 - ใบ ตำพอกฆ่าพยาธิบาดแผล
 - ต้น รสเย็นจัด ต้มเอาน้ำดื่ม รักษาโรคท่อน้ำดีอักเสบ ขับน้ำดี
 - ดอก รสฝาดเย็น ต้มเอาน้ำอม แก้แผลเปื่อยพุพองในปาก
 - เหง้า รสขม ต้มเอาน้ำดื่ม หรืออบเป็นผง ละลายน้ำร้อนดื่ม บำรุงธาตุ เจริญอาหาร แก้เสมหะ ขับน้ำลาย

ใบความรู้

การทำกระติบข้าวจากกก

วัสดุอุปกรณ์

1. ต้นกก
2. เชื้อ
3. มีด
4. น้ำ
5. ด้ายไนลอน
6. ไม้ก้านตาล

วิธีทำการทำกระติบข้าวจากกก

1. ตัดกกที่มีอายุได้ประมาณ 3-4 เดือน ต้น ไม่อ่อนไม่แก่จนเกินไปโดยตัดเอาส่วนที่เป็นต้นปลอม (เพราะไม่เป็นปล้องและข้อ)
2. ตากเส้นกกให้แห้งใช้เวลาประมาณ 5 วัน (อาจนานวันกว่านี้แล้วแต่แสงแดด)
3. ผ่ากกเป็นเส้นขนาดแล้วแต่ความพอใจ ถ้าต้องการความละเอียด สวยงาม จะทำ เป็นเส้นเล็กๆ
4. นำกกที่ทำเป็นเส้นประมาณ 10 เส้น รวมกันทำเป็นไส้ในการสาน บิดสัก 5-6 รอบ แล้วขดเป็นวงกลมขนาดเล็กๆ
5. ร้อยตอกโหลใส่เข็มสอดสานไปเรื่อยๆจน ได้ขนาดความกว้างและความสูงตาม ต้องการ ขณะที่สาน ควรพรมน้ำบ้างเส้น กกจะเหนียว
6. เมื่อสานตัวกระติบเสร็จแล้ว ค่อยสานฝา ซึ่งขั้นตอนการสานจะเหมือนกัน เพียงแต่ ความกว้างให้กว้างกว่าตัวกระติบเล็กน้อย
7. เมื่อสานเสร็จแล้วทำขากระติบ ซึ่งใช้ไม้ ก้านตาลมาผ่าเป็นแผ่นบางๆขดเป็นวงกลม ขนาดเท่าตัวกระติบ เจาะรูใช้เชือกมัด ขากับตัวกระติบให้แน่น
8. ทำสายกระติบโดยใช้เชือกไนลอนแขวน หรือสะพาย เมื่อเสร็จทุกขั้นตอน ก็นำออกจำหน่ายได้ หรือนำไปใช้ได้เลย

ข้อเสนอแนะ

1. มีการพัฒนาต่อยอดเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นได้
2. มีการทำรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายมากกว่าเดิม

ใบงาน

แบบบันทึก การทำกระติบข้าวจากกก

ให้ผู้เรียนจดบันทึก ขั้นตอน การทำการทำกระติบข้าวจากกก ระหว่างที่วิทยากรบรรยาย

วัสดุอุปกรณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนการทำ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นส่วนตัว

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้

คุณค่าของกระติบข้าวจากกก

1. ใช้บรรจุข้าวเหนียว
2. เป็นของชำร่วย
3. ประดับตกแต่ง
4. กล่องเอนกประสงค์
5. กล่องออมสิน
6. แจกกัน
7. กล่องใส่ดินสอ
8. เป็นการอนุรักษ์การจักสานกระติบข้าว
9. เป็นการหารายได้ทางหนึ่ง

คุณประโยชน์ของกระติบข้าวจากกก

มีน้ำหนักเบาและระบายอากาศได้ดีทำให้ไอน้ำระเหยออกไปได้ ทำให้ข้าวเหนียวที่บรรจุอยู่ภายในยังมีความร้อนและข้าวไม่แฉะด้วยไอน้ำ พวกพวงายเพราะมีการทำสายสะพาย อีกทั้งยังมีหลายรูปแบบ รูปทรงกลม รูปทรงรี หลากหลายขนาดสอดคล้องกับการใช้งานกระติบข้าวใช้ประโยชน์ในการบรรจุข้าวเหนียว พวกพาไปได้สะดวก กระติบข้าวมีอายุใช้งานประมาณ 1 ปีขึ้นไปหรือนานกว่านี้ขึ้นอยู่กับการรักษา กระติบขนาดเล็กสำหรับบรรจุข้าวเหนียวสำหรับรับประทานคนเดียว ขนาดกลางสำหรับรับประทาน 2-3 คน ขนาดใหญ่สำหรับรับประทานทั้งครอบครัว เป็นต้น ซึ่งผู้สานจะใช้ช่วงเวลาว่างหลังจากการทำไร่ทำนา เลือกใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งหาได้ในท้องถิ่นมาผลิตเป็นเครื่องจักสาน เพื่อความสุขสนุกเพลิดเพลินในการรวมกลุ่มกันทำงานหัตถกรรม ตลอดจนสนองประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือนของตนเอง และสมาชิกในครอบครัว การสานกระติบเป็นงานที่มักจะกระทำกันภายในครอบครัวหรือชุมชน ซึ่งหลังจากรับประทานอาหารเอนแล้ว คนในครอบครัวจะมารวมกัน เพื่อช่วยกันทำงาน ทำให้เกิดความอบอุ่น สมัคปรสมานสามัคคีเพราะเมื่อมารวมตัวกันทำงาน ก็จะมีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันถึงเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มุมต่างๆ ตลอดจนสอนลูกสอนหลาน

ไปด้วยก่อให้เกิดเป็นภูมิปัญญาพื้นถิ่นที่ตกทอดและสืบสานกันมาจากรุ่นสู่รุ่น รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน จึงเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความงาม บริสุทธิ์แบบธรรมชาติ

ความเหมาะสมสำหรับการใช้งาน

กระติบข้าวจากกมมีขนาดให้เลือกมากมายหลายรูปแบบทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ ใช้บรรจุข้าว เหนียว หรือให้เป็นของฝาก ของชำร่วย ประดับตกแต่งร้าน

ใบความรู้

การบรรจุหีบห่อ

ชุดผลิตภัณฑ์จากกก ตอบโจทย์ของผู้บริโภค ภายใต้บรรจุภัณฑ์จากกก สู่การส่งเสริมอาชีพเสริมให้แก่พี่น้องเกษตรกรในช่วงหมดฤดูกาลเก็บเกี่ยว สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สานต่อความภาคภูมิใจจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จากผลิตภัณฑ์ “จากกก” สร้างความภาคภูมิใจจากผู้ให้สู่ความสุขของผู้รับ ต่อยอดสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร และชุมชนอย่างยั่งยืน

ความสำคัญของการบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อผลผลิตทั้งหลาย ดังนี้

1. รักษาคุณภาพ และปกป้องตัวสินค้า เริ่มตั้งแต่การขนส่ง การเก็บให้ ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมิให้เสียหายจากการปนเปื้อนจากฝุ่นละออง แมลง คน ความชื้น ความร้อน แสงแดด และการปลอมปน เป็นต้น
2. ให้ความสะดวกในเรื่องการขนส่ง การจัดเก็บมีความรวดเร็วในการขนส่ง เพราะสามารถรวมหน่วยของผลิตภัณฑ์เหล่านั้นเป็นหน่วยเดียวได้
3. ส่งเสริมทางการตลาด บรรจุภัณฑ์เพื่อการจัดจำหน่ายเป็นสิ่งแรกที่ผู้บริโภคเห็น ดังนั้นบรรจุภัณฑ์จะต้องทำหน้าที่บอกกล่าวสิ่งต่างๆของตัวผลิตภัณฑ์โดยการบอกข้อมูลที่จำเป็นทั้งหมดของตัวสินค้า และนอกจากนั้นจะต้องมีรูปลักษณ์ที่สวยงามสะดุดตาเชิญชวนให้เกิดการตัดสินใจซื้อ

วัตถุประสงค์ของการออกแบบบรรจุภัณฑ์

1. เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเอื้อประโยชน์ด้านหน้าที่ใช้สอยได้ดี มีความปลอดภัย ประหยัดและมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ที่สามารถสื่อสารและสร้างผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยใช้ความรู้เชิงศิลปะเข้ามาสร้างคุณลักษณะ เช่น มีเอกลักษณ์มีลักษณะพิเศษที่ดึงดูดและสร้างการจดจำตลอดจนเข้าถึงความหมายและคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์
3. เพื่อปกป้องคุ้มครองและรักษาคุณภาพสินค้า
4. เป็นตัวชี้บ่งและสื่อสารรายละเอียดสินค้า ดึงดูดผู้บริโภค แสดงถึงภาพลักษณ์
5. เป็นต้นทุนในการผลิตสินค้า เมื่อบรรจุภัณฑ์ดีเยี่ยมมีส่วนช่วยให้มูลค่าสินค้าสูงขึ้น

ใบความรู้
การคำนวณต้นทุนกำไร

ตัวอย่างการคิดต้นทุน กำไร การผลิตและค่าใช้จ่ายในการทำการทำกระติบข้าวจากกก

วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนสิ่งของ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
	ค่าใช้จ่าย(ต้นทุน)			-ได้กระติบข้าว จำนวน 4 ใบๆละ 200 บาท - ต้นทุน 553/4 ราคาต่อใบ - กำไร 247 บาท
	1. กก	1 กก.	150 บาท	
	2. เชื้อม	1 แพ็ค	69 บาท	
	3. ไม้ก้านตาล	1 อัน	39 บาท	
	4. มีดตอก	1 เล่ม	250 บาท	
	5. ด้ายไนลอน เบอร์ 4	1 ไจ	45 บาท	
	รวมค่าใช้จ่าย		553 บาท	
	รายได้	ขายใบละ 200 บาท	200*4=800	

การกำหนดราคาขายต่อหน่วย ดังนี้

กำหนดกำไรที่ต้องการได้จาก กำไร/ต้นทุนที่ต้องการ X ด้วย 100 =%)

ตัวอย่างเช่น

ขาย 800 บาทจากต้นทุน 553 บาท ต้องการกำไรร้อยละ 40

ดังนั้น กำไรที่ต้องการ = $247 / 553 \times 100 \% = 44.66$

หมายเหตุ

การกำหนดกำไรที่ต้องการขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้ด้วย เช่น ราคาตลาด ลักษณะของสินค้าและบริการ เป็นสินค้าหายาก เป็นสินค้าเฉพาะกลุ่ม หรือมีฤดูกาลเข้ามาเกี่ยวข้องก็สามารถที่จะกำหนดกำไรที่ต้องการสูงได้ การตั้งราคาให้สามารถแข่งขันได้นั้นต้องอยู่บนพื้นฐานความสมดุลระหว่างความพึงพอใจของผู้ซื้อและผู้ขายด้วย ถ้าสินค้าโดยทั่วไปมีขายกันแพร่หลาย มีคู่แข่งมากก็ต้องกำหนดกำไรน้อยลงไป

ใบงาน
การคิดต้นทุน กำไร

ผู้เรียน/กลุ่ม.....

เรื่อง.....

วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนสิ่งของ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
	ค่าใช้จ่าย (ต้นทุน)			1. ให้กำหนดกำไรที่ต้องการเป็นร้อยละก่อน 2. แล้วคำนวณหาราคาต่อหน่วยจึงจะทราบรายได้ 3. นำรายได้ที่ได้มาใส่ตารางนี้
	รวมค่าใช้จ่าย			
	รายได้จากการขาย			
	รวมรายได้			

1. กำไรที่ต้องการ = ต้นทุน \times (ร้อยละของกำไรที่ต้องการหารด้วย 100)

2. กำหนดราคาขายต่อหน่วย = ต้นทุน + กำไร = _____ จำนวนหน่วย

ใบความรู้

ช่องทางการตลาด

ช่องทางจำหน่ายทางตรงมีช่องทางขายดังนี้

- หน้าร้าน

มีการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการจากผู้ผลิตให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง

ช่องทางการจำหน่ายโดยอ้อมมีช่องทางการขายดังนี้

- ทางออนไลน์

ขายบนเพจ Facebook เป็นช่องทางที่ง่ายที่สุด คนขายนิยมสูงสุด และก็เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเรา ได้มากที่สุดเช่นกัน เพราะสมัยนี้ใครๆก็เล่น Facebook กันทั้งนั้น ทำให้สินค้าเราเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ง่าย มาก ยิ่งปัจจุบัน Facebook สามารถตั้งบที่ใช้ลงโฆษณาและกำหนดกลุ่มเป้าหมายเองด้วยทำให้เปิดเพจ ขายของบน Facebook อีกช่องทางหนึ่ง

แบบวัดและประเมินผลการจัดทำการทำกระติบข้าวจากกก

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง

1. จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ

- 1.1 เลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ ได้เหมาะสมกับประเภทและปริมาณ
- 1.2 ทำความสะอาดบำรุงรักษาและจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือได้อย่างถูกต้อง

2. จัดเตรียมวัตถุดิบ

- 2.1 เลือกใช้วัตถุดิบได้อย่างเหมาะสม
- 2.2 เตรียมวัตถุดิบได้อย่างเหมาะสม
- 2.3 จัดเก็บวัตถุดิบได้อย่างถูกต้องตามประเภทของวัตถุดิบ

3. ทักษะการทำ

- 3.1 ทำได้ตามคุณลักษณะและมีเอกลักษณ์ที่ถูกต้อง

4. ทักษะการจัดตกแต่ง และนำเสนอ

- 4.1 จัดตกแต่งและนำเสนอได้อย่างเหมาะสม

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ - นามสกุล.....

หลักสูตร กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนน ประเมิน (10 คะแนน)
1. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ (20 คะแนน)	
1.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
1.2 สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
2. ทักษะการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
2.1 สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
2.2 ประเมินโดยให้สาธิต	
2.3 แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
2.4 ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา)	
3. คุณภาพของผลงาน ผลการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
3.1 สังเกตผลงาน	
3.2 ตรวจสอบผลงาน	
3.3 มีความคิดสร้างสรรค์	
3.4 ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (100 คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 จึงจะผ่านเกณฑ์การ

ประเมิน

ลงชื่อ

วิทยากร

(

)

บรรณานุกรม

<https://panumassasen.wordpress.com>

<https://sites.google.com/site/kratibkhawcaksenkk/>

<https://www.google.com/search>

<https://www.facebook.com-105180764651464/photos/235238158312390>

https://www.google.com/search?qEP0YeYyAU&bih=789&biw=1600&rlz=1C1SQJL_enTH919TH919#imgrc=m6deC1biH3eNOM&imgdii=UqYHpiqKvU_DxM

คณะกรรมการผู้จัดทำหลักสูตร

คณะที่ปรึกษา

1. ว่าที่พันตรีดำรง	ดิยะวัฒน์	ผู้อำนวยการสำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
2. นางสาวนันทมน	สกุลณมรรคา	รองผู้อำนวยการสำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
3. นายเกรียงไกร	วงศ์วิริยชาติ	ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอวิเชียรบุรี
4. นางสุกัญญา	กาโณ	ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอบึงสามพัน

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. นายเกรียงไกร	วงศ์วิริยชาติ	ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอวิเชียรบุรี
2. นางสาวเสาวนิต	กมลอินทร์	ครูชำนาญการ
3. นางสาวอาภิสชญา	दानวิไล	ครูผู้ช่วย
4. นางสาวแสงจันทร์	พินมุล	ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน
5. นายมงคล	เชื้อบัณฑิติชฐ	ครู กศน.ตำบล
6. นายไอยเรศ	พรมแก้วสี	ครู กศน.ตำบล
7. นายธวัชศักดิ์	ลาประดิษฐ์	ครู กศน.ตำบล
8. นายปกรณ์เกียรติ	หยอยสระ	ครู กศน.ตำบล
9. นายจเร	มีเดช	ครู กศน.ตำบล
10. นางสาวอรวรรณ	อรัญเวทย์	ครู กศน.ตำบล
11. นางสาวจันทนา	บึงจันทร์	ครู กศน.ตำบล
12. นางเพชร	แสงศรีเรือง	ครู กศน.ตำบล
13. นางสาวเจมจิตร	บึงจันทร์	ครู กศน.ตำบล
14. นางสาวยุพาพร	พัฒนกานต์	ครู กศน.ตำบล
15. นางสาวกมลพรรณศรี	พลาสูงเนิน	ครู กศน.ตำบล
16. นางสาวรมิตา	ชนสูงเนิน	ครู กศน.ตำบล
17. นางสาวรจนา	ช่างทอง	ครู กศน.ตำบล
18. นางสาวอดิญา	กีหมื่น	ครู กศน.ตำบล
19. นางสาวศิรินาฏ	แก้วพรม	ครู ศรช.
20. นายวิทยา	ใจกล้า	ครู ศรช.
21. นางสาวบุญยวีณ์	ลี้กุล	นักจัดการงานทั่วไป
22. นายพีระพัฒน์	อะภัย	บรรณารักษ์
21. นายยุทธพิชัย	จันทร์พิทักษ์	นักวิชาการศึกษา

ผู้จัดทำหลักสูตร

1. นายมงคล	เชื้อบัณฑิติชฐ	ครู กศน.ตำบล
2. นางสาวแสงจันทร์	พินมุล	ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน